

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عقل یا عشق؟

(آشنایی یا جدایی)

نویسنده:

مهدی صحافیان

سرشناسه	: صحافیان، مهدی، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: عقل یا عشق؟ (آشتی یا جدایی) / مهدی صحافیان.
مشخصات نشر	: مشهد: ارسلان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.
شابک	: 978-600-5420-21-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: عقل
موضوع	: عشق (عرفان)
موضوع	: فلسفه اسلامی
رده بندی کنگره	: B ۷۴ / ع ۷ ص ۱۳۹۰۳
رده بکلی دیویی	: ۱۸۱/۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۸۰۹۱۸

انتشارات ارسلان

عقل یا عشق؟ (آشتی یا جدایی)

تالیف: مهدی صحافیان

طرح جلد: متین طباطبایی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه فردوسی مشهد

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۳۰-۳۱-۰

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار
۹	بخش اول: عقل
۱۰	مقدمه
۱۳	فصل ۱: تأملی در معنای عقل
۱۷	فصل ۲: بررسی عقل و خرد از دیدگاه فلاسفه و حکمای اسلامی
۲۵	فصل ۳: معانی مختلف عقل
۲۹	فصل ۴: عقل و خرد از دیدگاه فلاسفه عرب
۳۷	بخش دوم: عشق
۳۸	مقدمه
۳۹	فصل ۱: تأملی در معنای عشق
۵۳	فصل ۲: معنای عشق از نظرگاه حکما و فلاسفه
۶۷	فصل ۳: سربان عشق در تمام هستی
۷۱	فصل ۴: عشق از دیدگاه اهل معرفت
۷۷	فصل ۵: عشق و ستایش
۸۱	بخش سوم: تقابل عقل و عشق
۸۲	مقدمه
۸۳	فصل ۱: رویارویی دیرینه عقل و عشق
۸۵	فصل ۲: عقل و عشق در فرهنگ تصوف
۹۳	فصل ۳: تقابل عقل و عشق (قلب)
۹۷	فصل ۴: مخالفان عقل

۱۰۱	فصل ۵: عقل و عشق در ترازوی سنجش
۱۰۹	فصل ۶: ویژگیهای گوناگون عقل و عشق
۱۱۵	فصل ۷: عشق و سلوک عارفانه
۱۱۹	فصل ۸: مرتبه برتر عشق در ادب صوفیه
۱۲۳	فصل ۹: عقل و عشق در قلمرو معرفت‌شناسی
۱۳۷	فصل ۱۰: تقابل عقل و عشق در متون ادبی، عرفانی
۱۴۹	بخش چهارم: قرابت و پیوند عقل و عشق
۱۵۰	مقدمه
۱۵۱	فصل ۱: بایستگی یگانگی عقل و عشق
۱۶۳	فصل ۲: اشتراک عقل و عشق در آغاز آفرینش
۱۶۷	فصل ۳: عقل و عشق و فضیلت آدمی
۱۷۱	فصل ۴: نهیب عقل
۱۷۳	فصل ۵: عقل و عشق در ترازوی داوری
۱۷۷	فهرست منابع و مآخذ

بیش گفتار

زدلبرم که رساند نوازش قلمی کجاست پیک صبا گر همی کند کرمی
قیاس کردم و تدبیر عقل در ره عشق چو شبنمی است که بر بحر می کشد رقمی

عشق از یک سو و عقل از سوی دیگر صحنه افکار و گفتار ادیبان و عارفان را به صحنه بیکار و درگیری تبدیل کرده است. و من همواره از این که میان عقل و عشق از سوی بزرگان تصوف و عرفان تقابل نظر و تضاد اندیشه وجود داشت ناخرسند بودم.

افزون بر این خودم به عنوان یکی از انسان در صدد یافتن حقیقت این موضوع برآمدم. بزرگانی عقل را گرامی داشته اند که الفبای عرفان را وارد ادبیات فارسی کرده اند و عارفان و صوفیانی از عشق گفته اند و عقل را نکوهش کرده اند که با آثار و تألیفات آنها عرفان را آموخته ایم. پس چگونه می توانستم داوری کنم؟

از آن زمان پیوسته کوشیدم این تعارض و تقابل و دو خط موازی را برای خودم به یک خط مستقیم تبدیل کنم و بر سر دو راهی عقل و عشق، یکی را انتخاب کنم تا به زلال حقیقت برسم. ما در این جا می خواهیم از همین دو راهی سخن بگوییم که آیا در واقع دو راهی وجود دارد که یکی با عقل شروع شود دیگری با عشق؟ و اگر چنین دو راهی در عالم هزار توی هستی داریم پایان راه هر کدام کجاست؟ آیا رهروان طریق عقل به حقیقت رسیده اند یا سالکان راه عشق حقیقت را صید کرده اند؟ و آیا هر کدام از این دو راه سر از یکدیگر در نمی آورند؟ یا این که همان طور که استاد غزل حافظ شیرازی گفته است که:

یک نکته بیش نیست غم عشق و این عجب

کز هر زبان که می شنوم نامکرر است

یک راه بیشتر نیست که برخی عشقش نمایند و گروهی دیگر عقل!
و دهها آيای دیگر فکر مرا به خود مشغول می کرد و بر آن می داشت تا بویی از
کوی حقیقت را به مشام جانم برسانم. (۱)
در پایان لازم است از همکاری همسر گرامی ام خانم ثریا افشاری صالح که در
تهیه فهرست منابع و غلط گیری متن مرا یاری داده اند سپاسگزاری کنم.
در این کتاب سعی شده است تا مکتب و ایده جدیدی ارائه شود و میان این دو
گروه گران ماهه آشتی برقرار شود. امید که خوانندگان محترم ، حقیر را مورد لطف
قرار دهند و نظرات و اصلاحات خود را در تکمیل این نظریه تازه بازگو نمایند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

مهدی صحافیان

مشهد، اردیبهشت ۱۳۹۰